

Monitoring: waar staan we en waar gaan we naartoe?

Juni 2023

Vanuit verschillende regio's krijgen we vragen over hoe de monitoring van de proeftuinen vanuit het landelijke programma is ingericht en wat de resultaten hiervan zijn. Graag brengen we jullie via dit bericht hierover op de hoogte. Ook geven we alvast een doorkijkje naar het volgen van de ontwikkelingen in de regio's. Aanvullende vragen kunnen jullie stellen via dit channel op [1SociaalDomein.nl](https://www.sociaal Domein.nl). Deze worden dan door het programmateam beantwoord.

De monitoring van de proeftuinen is onderdeel van actielijn 2 van het programma. Inge Zouteriks, Esther Lam, Tim Mulder, Daan Stuker en Bert Morsink en zijn vanuit het programmateam bij deze actielijn betrokken. Inge Zouteriks en Bert Morsink zijn de eerste aanspreekpunten rondom het thema monitoring.

Inleidend

Het zo goed mogelijk in kaart brengen van de complexe veranderingen die we gezamenlijk nastreven, is ingewikkeld. Vragen als 'wat gebeurt er precies in de proeftuinen' en 'wat leveren de werkwijzen op voor kinderen en volwassenen?' worden vaak gesteld, maar zijn niet snel en eenvoudig te beantwoorden. Als programma hechten we er veel waarde aan om gezamenlijk toch een zo goed mogelijk beeld te schetsen.

Om te kunnen bepalen of de werkwijze volgens het Toekomstscenario de gewenste effecten heeft op kinderen en volwassenen in gezinnen en huishoudens en op professionals, managers en bestuurders in organisaties, is het noodzakelijk om zowel veranderingen in werkwijze, gedrag, etc. (output) als ook de (maatschappelijke) effecten (outcome) gedurende een langere tijd in beeld te brengen. Denk bijvoorbeeld aan de duurzame veiligheid in gezinnen en huishoudens, het vertrouwen binnen gezinnen en huishoudens in de hulp die zij krijgen, hun betrokkenheid in de besluitvorming, het aantal betrokken hulpverleners en het aantal beschermingsmaatregelen dat wordt ingezet. Zo kan de inzet vanuit het programma tijdig worden bijgesteld indien nodig.

Opzet monitoring proeftuinen

De monitoring sluit aan bij de vier basisprincipes van het Toekomstscenario (gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend) en bij onderstaande maatschappelijke opgave:

Bieden van tijdige passende samenhangende hulp en bescherming aan kinderen en volwassenen die te maken hebben met een (acute of structurele) bedreiging van een gezonde en veilige thuissituatie om deze bedreiging in een zo vroeg mogelijk stadium weg te nemen dan wel om te voorkomen dat de situatie blijft voortduren of verergert. Hierbij wordt samen met de betrokken kinderen en/of volwassenen een analyse gemaakt van wat er aan de hand is en wie wat nodig heeft. De benodigde hulp en ondersteuning wordt zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

De monitoring van de proeftuinen is als volgt ingericht:

1. *Vragenlijst*

Er is een vragenlijst opgesteld die ieder kwartaal geëvalueerd en waar nodig aangepast wordt. Ieder kwartaal leveren de proeftuinen hun data aan.

2. *Monitoringstool*

Samen met professionals uit de proeftuinen is ter ondersteuning een monitoringstool ontwikkeld. De vragen uit de vragenlijst komen hierin terug. Vanaf Q3 wordt de data door de proeftuinen dus via de tool aangeleverd bij het programmateam. Bij interesse voor meer informatie hierover, neem contact op met Inge.

3. *Kwartaalgesprekken monitoring*

Ieder kwartaal vinden er met de proeftuinen gesprekken plaats over de monitoring. Hierin is ruimte voor uitwisseling, extra uitleg, vragen etc.

4. *Verdiepend onderzoek*

Als onderdeel van een breder op te zetten kennis- en leerinfrastructuur (programma breed), is het Verwey Jonker instituut samen met de Erasmus School of Social and Behavioural Science en de Hoge School Rotterdam, gestart met een onderzoek naar de nieuwe werkwijze van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Zie bijlage 1 voor de verdere toelichting.

5. *Specifieke sessies*

Aanvullend op bovenstaande worden waar nodig specifieke sessies georganiseerd om specifieke informatie op te halen. Bijvoorbeeld op het gebied van rechtsbescherming.

Resultaten

De aangeleverde data vanuit de proeftuinen wordt ieder kwartaal door het programmateam geanalyseerd en daarover wordt gerapporteerd. De resultaten hiervan worden opgenomen in de voortgangsrapportages van het programma (juni 2023 en november 2023). Deze voortgangsrapportages zijn onderdeel van de brief Voortgang Jeugd.¹ [Klik hier](#) voor de meeste recente voortgangsrapportage, welke 20 juni 2023 aan de Tweede Kamer is verstuurd. Op pagina 8 en 9 staan de eerste resultaten vanuit de monitoring beschreven.

Verbreden monitor: volgen van de ontwikkelingen in de regio's

Naast de ontwikkelingen in de proeftuinen vinden er in andere regio's ook veel interessante ontwikkelingen plaats. Deze willen we vanuit het landelijke programma graag volgen om gezamenlijk van te leren. Een volgende stap is om hier gezamenlijk invulling aan te gaan geven. We horen daarom ook graag vanuit jullie wat jullie ideeën en wensen zijn op dit gebied.

Bijlage 1: onderzoek Verwey Jonker Instituut

Hoe kunnen jeugdbeschermers meer vanuit het perspectief van de ouders en kinderen werken? En ook het perspectief van de professionals, die met deze gezinnen werken, meenemen? Dat is de centrale vraag die binnen het onderzoeksprogramma 'effectief beschermen van kinderen in onveilige situaties' voorligt. De Erasmus School of Social and Behavioural Science, het Kenniscentrum Talentontwikkeling van de Hogeschool Rotterdam en het Verwey-Jonker instituut onderzoeken wat er nodig is binnen de jeugdbeschermingsketen om dat te doen.

In Nederland groeien nog steeds te veel kinderen op in onveilige gezinnen. Dit is één van de grootste maatschappelijke uitdagingen in ons land. Opgroeien in een gezin waar het onveilig is, staat een gezonde ontwikkeling in de weg. Kinderen hebben zowel op de korte als langere termijn te maken met de negatieve gevolgen van kindermishandeling op verschillende domeinen; in hun verdere leven, op het werk, in hun gezin en wat betreft hun gezondheid. Daarom is het cruciaal dat we kinderen beter beschermen en ingrijpen om de negatieve gevolgen ervan te beperken of te herstellen. De aanpak van onveiligheid in gezinnen is de taak van het rijk, de gemeenten en de betrokken instanties. Kennis over of de gehanteerde aanpak werkt, is daarbij een essentieel onderdeel.

¹ [Voortgang Jeugd | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Inmiddels zijn er verschillende proeftuinen gestart om een geïntegreerde systemische aanpak te ontwikkelen met een snellere ondersteuning, die gericht is op de problemen van alle gezinsleden. Elf van deze proeftuinen worden ondersteund door het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, een gezamenlijk programma van de ministeries van J&V en VWS en VNG, waarin nauw samengewerkt wordt met de partners in het veld.

Het Verwey-Jonker Instituut gaat, samen met de Erasmus School of Social and Behavioural Science en de Hoge School Rotterdam, een onderzoeksprogramma uitvoeren naar de nieuwe werkwijze in deze proeftuinen. Voor dit onderzoeksprogramma onderzoeken we wat er nodig is binnen de jeugdzorgketen, zowel vanuit het perspectief van de betrokken ouders en kinderen als vanuit de professionals, die met deze gezinnen werken. In dit onderzoeksprogramma worden meerdere onderzoeksmethoden parallel gehanteerd op zo'n manier dat er voldoende experimenteer-ruimte is om daadwerkelijk de nodige veranderingen in de jeugdzorgketen te realiseren. Hierbij wordt ook gekeken naar de gevolgen van de veranderingen voor de gehele keten, de individuele samenwerkingspartners en betrokken ouders en kinderen. Het onderzoekprogramma bestaat uit drie verschillende onderdelen met elk een eigen onderzoeksvraag en methodiek.

Actieonderzoek

Ten eerste een actieonderzoek naar hoe in de praktijk integraal systeemgericht werken gerealiseerd kan worden voor gezinnen en relaties waar het onveilig is. Hierbij wordt gekeken hoe een gezamenlijke integrale verklarende probleemanalyses tot stand komt en welke vorm van integrale systeemgerichte werkwijze gerealiseerd wordt. Het actieonderzoek draagt bij aan de professionele ontwikkeling van alle leden van het netwerk en levert kennis op die in de praktijk meteen kan worden toegepast.

Cohortstudie

Het tweede deelonderzoek richt op de vraag wat de (integrale systeemgerichte) aanpak gezinsgericht, transparant, eenvoudig, rechtsbeschermend en lerend daadwerkelijk oplevert voor de partners/ gezinnen en de gezinsleden zelf. Door middel van een cohortstudie worden de gezinnen en relaties waar sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld, daadwerkelijk gevolgd in de tijd en gekeken of er sprake is van meer veiligheid, betere (opvoedings)omstandigheden en daarmee bijdraagt aan het verbeteren van het welzijn van de partners/ouders en kinderen. Met andere woorden: hoe effectief zijn we in het stoppen van geweld binnen familiale relaties. En daarmee in het beschermen van kinderen, die te maken hebben met een onveilige thuissituatie?

Longitudinale studie naar veerkracht

De derde studie richt op de vraag hoe we op de langere termijn kunnen voorkomen dat kinderen als volwassenen weer te maken krijgen met de jeugdzorg als zij zelf een gezin starten. Hoe kunnen we de cirkel van intergenerationele overdracht doorbreken? Veelal zien we alleen die kinderen als volwassen terug in de jeugdzorg als het mis is gegaan, de kinderen waarmee het goed gaat, blijven buiten beeld. Terwijl inzicht waarom zij wel in staat zijn om deze cirkel te doorbreken, handvatten kan bieden voor de interventies die wenselijk zijn. Hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan de veerkracht van de kinderen. Doel van de studie is om inzicht te krijgen in hoe kinderen, die te maken hebben met een onveilige thuissituatie, veerkracht ontwikkelen.

Voor meer informatie over dit onderzoeksprogramma kun je contact opnemen met Majone Steketeer en Roos de Wildt.